

Julien Gracq

Ormanda Bir Balkon

Türkçesi: İsmet Birkan

Roman

He! ho! Waldhüter ihr
Schlafhüter mitsammen
So wacht doch mindest am Morgen.

*Hey! hop! Ormanın koruyucuları
Ormanın değil uykunun
Şafağı gözleyin bari.*

Wagner, Parsifal

Treni Charleville'in kenar mahallelerini ve dumanlarını geride bırakalı beri, Asteğmen Grange'a sanki dünyanın çirkinliği dağılıyormuş gibi geliyordu: Birden görünürlerde tek bir ev bile kalmadığının farkına vardı. Ağır ağır akan ırmağı izleyen tren önce eğrelti otları ve bodur çalılarla kaplı alçak tepelerin arasına dalmış; sonra, ırmağın her kıvrımında vadi biraz daha derinleşmişti. Trenin ağır madeni gürültüsü ıssızlığın içinde dik yarların birinden öbürüne yankılanırken, kapıdan başını çıkardığında, bu sonbahar akşamında şimdiden ısırmaya başlamış çiğ bir rüzgâr yüzünü yalıyordu. Demiryolu, keyfine göre, tek göz demir köprüler üzerinden Meuse'ü aşarak bir kıydan ötekine atlıyor, bazen bir kıvrımın boynunu kestirmeden geçmek üzere kısa bir tünele dalıyordu. Vadi altın sarısı aydınlığın içinde telli kavaklarıyla pırıl pırıl tekrar ortaya çıktığında, dar boğaz her defasında iki yakadaki orman duvarının arasında biraz daha derinleşmiş oluyor, Meuse de her defasında, sanki çürümüş yapraklardan bir yataкта akıyormuş gibi daha bir ağırlaşıyor daha bir kararıyordu. Tren hemen hemen boştu; sanki bu ıssız yerlerde, sadece akşam serinliğinde, ekim öğleden sonrasının duru mavi göğünü yukarı doğru gittikçe kemiren sarı ormanlarla kaplı yamaçların arasında serbestçe koşmanın keyfi uğruna gidip geliyordu; ağaçlar nehrin kıyısında ancak daracık ve İngiliz çimi gibi temiz, düzgün bir çayır şeridi bırakıyordu. “*Arnhem Malikânesi*'ne giden bir tren bu,” diye düşündü Edgar Poe tutkunu asteğmen ve bir sigara yakarak arkaya yaslanıp başını serj kaplı yastığa dayadı ve alçalan güneşin önünde ışğa boğulmuş bir siluet görünümüne bürünen

yükseklerdeki ağaçlı yamaçların üst çizgisini gözleriyle izlemeye koyuldu. Yan kollarn Meuse'e döküldüğü yerlerde, görüş alanı bu boğazlara doğru genişledikçe, uzaklardaki yayvan yapraklı ağaçlar sigara dumanının gümüşi mavisini ardında kayboluyordu; burada, bu gür ve düğüm düğüm ormanın altındaki toprağın taşıdığı bu sık ve kıvrırcık örtüyü bir Zenci başı doğallığıyla oluşturduğu hissediliyordu. Ne var ki çirkinlik de kendini tamamen unutturmuyordu: Tren nehirle yamaç arasında toprak dolgu sahanlıklara oturtulmuş demir cevheri renginde küçük istasyonlarda ara sıra duruyordu; savaş yüzünden maviye boyanmış ama çoktan rengini kaybetmeye başlamış camların arkasında hâki üniformalı askerler posta paketlerini taşımaya yarayan el arabalarının üzerine ata biner gibi oturmuş uyukluyordu. Sonra yeşil vadi bir an için sanki uyuza tutuluyordu: Tren alçı ocaklarının tozunu tüm çevredeki yeşilliğin üstüne silkeler gibi görünen, sarı topraktan yontulmuş kasvetli evlerin önünden geçiyordu. Düş kırıklığına uğrayan göz yeniden Meuse'e döndüğünde, bu kez, kötü bir işçilikle tuğla ve betondan yeni inşa edilmiş küçük kazamatlara ve kıyı boyunca, bir taşkın sırasında çürümüş sebze artıklarının asılı kaldığı dikenli tel ağına takılıyordu yer yer: Daha savaşın ilk topu bile atılmamıştı ama paslanma, savaşın dikenli telleri, derisi yüzülmüş toprak kokusu, terk edilmiş mezbelelik durumu; bütün bunlar "gür saçlı Galya"nın henüz el değmemiş bu yöresinin onurunu çiğnemeye başlamıştı bile.

Asteğmen, Moriarmé istasyonunda indiğinde ulu yarın gölgesi küçük kasabayı karartmaya şimdiden başlamıştı: Hava birdenbire soğumuştü. Bir canavar düdüğü kulağının dibinde korkunç bir fil çığı kopardı ve Grange bir an için omzuna sert bir darbe almışçasına afalladı ama bu sadece bir fabrika sireniydi; kasabanın meydancığına iç karartıcı bir Kuzey Afrikalı sürüsü salıverdi, o kadar. Tatil geceleri bazen belediye itfaiyesinin sirenine kulak verdiğini anımsadı asteğmen: Bir kez çalarsa baca tutuşması demektir; iki kez, köyde yangın, üç kez ise uzak bir çiftlikte yangın anlamına gelirdi. Siren üçüncü kez çaldıktan

sonra sokak boyunca kaygılı pencere kanatlarının arkasında rahatlama solukları, iç geçişler işitilirdi. "Burada tam tersi olacak herhalde," diye düşündü; "sirenin bir kez çalması barış için, üç kez çalmasıysa bombalar için: Aralarındaki farkı bilmek gerek." Bu savaşta her şey birbiriyle oldukça garip biçimde uzlaşıyordu. İstasyonda görevli subaydan alay karargâhının yerini öğrendi. Meuse'e doğru inen yoksul ve kirli boz bir sokaktaydı şimdi; bir anda bastıran ekim alacakaranlığı sokaktaki sivil halkı boşaltıverdi; fakat her yerden, evlerin sarı cephelerinden asker gürültüleri sızıyordu: miğfer ve matara tangırtıları, kabaralı postal tabanlarının yer karolarına vuruşu: Birkaç saniyeliğine gözlerinizi kapatacak olursanız, diye düşündü Grange, yalnız işitme duyusuna dayanarak, çağdaş orduların, Yüz Yıl Savaşları'ndaki orduların tüm zırhlarına taş çıkartacak derecede tangırdadıkları söylenebilirdi.

Alay karargâhı Meuse'ün kıyısında, rıhtımdan bir demir parmaklık ve cılız bir çiçek tarhuyla ayrılmış, banliyö tarzında iç karartıcı bir değirmenci yapısıydı; askerlerin çiğneyip geçtiği çiçek tarhu şimdiden bozulmuştu; leylak ağaçlarının cılız gövdelerine motosikletler dayalıydı. İki aylık garnizon yaşamı binanın zeminini, süpürgeliklerini ve –bir adam boyu yüksekliğe kadar– koridor duvarlarını, bir kovanın arılara dar gelen giriş deliği gibi sürtüne sürtüne iyice aşındırmış, adeta iskeletini çıkarmıştı. Grange, yarı kapalı durumdaki panjurların loşluğunda bir yazı makinesinin tıkrıdadığı tozlu odada bir hayli bekledi; levazım çavuşu ara sıra başını kaldırmadan, çalıştığı çizim masasının köşesinde izmaritini eziyordu; dökümhanelerde çalışan bir mühendis oturmuş olmalıydı binada daha önce. Panjur aralıklarından bakıldığında, ağaçlardan oluşan duvar, cüruf kaplı kıyıları boyunca artık iyice kararmış olan Meuse'ün üstünde, tavana dek pencerelere yapışmış gibi görünüyordu. Zaman zaman sokaktan, savaşın ağır havasıyla silikleşen, tavşan çılgılığına benzer anlamsız çocuk bağırışları yükseliyordu. Albayın hâlâ oldukça aydınlık olan bürosuna girip topuk vurduğunda, deniz grisi gözlerden fıskıran bakışlar

ve sert fırça bıyıkların altındaki dudaksız ağız Grange'ın dikka-
tini çekti: Albay Moltke'ye benziyordu. Aniden parlayan keskin
bir ışık, canlı, çevik bir hava vardı bu bakışlarda; ama sonra göz-
ler bir kere daha aniden perdelenir gibi oluyor, ağırlaşan gözka-
paklarının altına çekiliyor ve yüz ifadesi yorgunluğa dönüşüyor-
du; fakat aslında ihtiyatlılıktan ibaret kurnaz bir yorgunluktu bu:
Başına külâh geçirilmiş şahin durgunluğunun ardında pençenin
hazır olduğu hissediliyordu.

Grange kendisini sevkeden şubeden aldığı görev emir bel-
gesini verdi; albay yolculuğun süresine, çıkış ve varış saatlerine
baktı. Önünde, dalgın dalgın karıştırdığı birkaç sayfa kâğıt vardı.
Grange bu kâğıtların kendisiyle ilgili olduğunu sezdi: Askeri gü-
venlikte bir dosyası olmalıydı.

Albay birkaç dakika oyalandıktan sonra, mesleğine özgü renk
vermeyen ses tonuyla, "Sizi Yukarı Falizes'deki tahkim edilmiş
eve veriyorum," dedi. Fakat bu cümle aynı zamanda gizli bir ni-
yet de taşıyor olmalıydı, zira gözleri bir anlığına sertçe kısıldı.
"Yarın sabah Yüzbaşı Vignaud'yla birlikte çıkarsınız. Bugünlük
iaşeniz levazım bölümüne ait olacak."

Levazım bölümündeki akşam yemeği Grange'a hiç çekici gel-
miyordu; ses seda çıkarmadan başlayan ve adeta çıkmaza giren
bu savaşa ister istemez itilmişti bir kere, bu yüzden verilebilecek
görevler konusunda mızızlanmayı düşünmüyordu. Ama içten
içe kendine hâkim olmakta zorlanıyordu: Elinden geldiğince ihti-
yatlı davranmaya, araya mesafe koymaya çalışıyordu. Bavulunu,
kendisini Falizes'e çıkaracak kamyonete koyduktan sonra, artık
panjurlarını kapamaya başlamış olan Aşağı Sokak'taki yoksul
bir işçi lokantasında jambonlu yumurta yedi; sonra, devriyelerin
ayak sesleriyle çınlayan erkenden boşalmış sokaklardan geçerek
odasına çıktı.

Odası, pencereleri Meuse'e bakan oldukça dar bir tavan ara-
sındaydı; demir karyolanın karşı köşesine, topal bir komodinin
üzerine yayılmış eski gazetelerin üstüne kurutulmak üzere mey-
veler serilmişti: Mayhoş elmaların başa vuran tatlımsı kokusu o

denli keskindi ki Grange'ın midesi bulandı. Pencereleeri ardına kadar açtı ve bir sandığın üzerine oturdu: İyice ayılmıştı. Çarşaf-lar ve battaniyeler eski bir meyve sıkacağı gibi çürük elma koku-yordu. Karyolayı açık pencerenin ta dibine çekti. Mumun alevi nehirden gelen hafif esintiyle sendeledi; çatıyı örten merteklerin arasından, Meuse şistinden kesilmiş garip bir şarap tortusu ren-ginde ağır plakalar görünüyordu. Soyundu; içi sıkılıyordu: Bu küçük dökümhane kasabası, bu taşkömürü renkli sokaklar, albay, elmalar, kısacası her şey, garnizon yaşamıyla kurduğu temas, hiç mi hiç hoşuna gitmiyordu. "Tahkim edilmiş ev," diyordu kendi kendine, "bu da ne ola ki?" Kırsal alan istihkâmlarının kullanımı hakkındaki yönetmelikten belleğinde yer eden, mâzide kalmış anılarını karıştırdı: Hayır, hiçbir şey yoktu orada da. Bu daha zi-yade askeri ceza yasasına ilişkin bir şey olmalıydı: Bu sözcükte pek güven vermeyen, cezaevini ya da -gene bir tür cezaevi olan-tımarhaneyi akla getiren bir şeyler buluyordu. Mumu üflediğin-de her şey değişti. Bir yanına uzanmış yatarken bakışları Meuse'e sabitlenmişti; yarın üstünde ay doğmuştu; sadece, dolmuş bir barajın üstünden taşıp akan suyun sakın şırlıtısıyla, hemen ya-kında, karşı kıyıdaki ağaçlara tünemiş gecekuşlarının çığlıkları duyuluyordu. Kasaba, dumanlarıyla birlikte erimişti sanki: Ulu ormanların kokusu nemli sisle birlikte süzülüyor, kasabayı, fab-rikaya giden dar sokaklara varıncaya dek sarıp boğuyordu; geri-ye bir tek yıldızlı geceyle dört yana doğru fersah fersah uzanan geniş ormanlar kalmıştı. Öğle sonrasının büyüğü geri geliyordu. Grange yaşamının yarısının kendisine geri verileceğini düşündü: Savaşta gecenin içinde de insanlar yaşar, "yıldızların altında..." diye düşündü; aklından belli belirsiz, ayışığı altında tostoparлак elma ağaçlarının oluşturduğu kara gölgelerin arasından süzülen dar beyaz yollar, hayvanlar ve sürprizlerle dolu ormanlarda ku-rulan kamplar geçiyordu. Eli bir kayığın kenarından suya sarkar gibi karyolasından Meuse'ün üstüne sarkmış durumda uykuya daldı: Yarın çoktan uzaklaşmıştı bile.